

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва
ім. професора І. М. Брюховецького

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Економіка і організація біржової діяльності
(вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми «**Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**»

за спеціальністю **076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

на **2 (магістерському)** рівні вищої освіти

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка і організація біржової діяльності			
2.	Факультет/кафедра	Економіки і менеджменту / економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Вибірковий			
4.	ОК може бути запропонований для	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»			
5.	Рівень НРК	7-й			
6.	Семестр та тривалість вивчення	3 семестр, 1-13 тижнів			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) – 18/14		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	132/136
		6/8	12/6	-	
9.	Мова навчання	Українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Доцент кафедри економіки та підприємництва, кандидат економічних наук (PhD) Башлай Сергій Вікторович			
11.1	Контактна інформація	serhii.bashlai@snaeu.edu.ua; ауд. 403а-е.			
11.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент, зміст якого формується із економічних та організаційних аспектів, на основі об'єктивних законів розвитку суспільства, вивчає закономірності раціональної побудови та економічно ефективної організації діяльності біржового товарного ринку. Академічний курс висвітлює економічні засади формування та функціонування біржового ринку, особливості організації біржової діяльності в сучасних умовах дії міжнародного та вітчизняного законодавства.			
12.	Мета освітнього компонента	Набуття студентами теоретичних і практичних знань з економічних та організаційних засад функціонування біржового товарного ринку; нормативно-правової бази його регулювання; принципів діяльності операторів біржового ринку; організації роботи суб'єктів підприємництва з біржовими структурами щодо здійснення біржових операцій та визначення їхньої ефективності.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні біржового ринку 2. Освітній компонент є основою для бізнес-економіки та управління ланцюгами поставок			
14.	Політика академічної доброчесності	Дотримання засад політики академічної доброчесності реалізується на засадах положень «Кодексу академічної доброчесності Сумського НАУ» Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується. Плагиат – завдання не зараховується.			
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snaeu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5020			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Як оцінюється РНД
ДРН 1. Досліджувати динаміку зміни ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Розрахункові завдання
ДРН 2. Аналізувати отриману динаміку змін ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Тести множинного вибору, виконання есе
ДРН 3. Вміти економічно обґрунтувати доцільність управлінських рішень стратегічного й оперативного характеру.	Тести множинного вибору, розрахункові завдання
ДРН 4. Визначати економічну ефективність та шляхи зниження логістичних витрат завдяки оперуванню біржовим каналом збуту продукції.	Розрахункові завдання

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу						Рекомендована література
	Аудиторна робота				Самостійна робота		
	Лк		П.з / семін. з				
	ден.	заочн.	ден.	заочн.	ден.	заочн.	
Тема 1. <i>Сучасний стан світового та тенденції розвитку вітчизняного біржового ринку</i> 1. Економічна сутність та особливості розвитку біржового ринку. 2. Сучасний стан світового біржового товарного ринку. 3. Тенденції розвитку вітчизняного біржового ринку.	-	2	2	-	22	22	Основна: 5, 9, 10 Додаткова: 13-15, 17, 24
Тема 2. <i>Організаційно-правові засади функціонування біржового товарного ринку</i> 1. Моделі організації та регулювання біржової діяльності. 2. Особливості вітчизняної законодавчої бази в сфері регулювання діяльності біржових структур. 3. Державне регулювання та саморегулювання біржового ринку.	1	2	2	2	22	20	Основна: 1-3, 5-6, 11 Додаткова: 13-14, 16, 20-23

<p>Тема 3. <i>Сучасні технології торгівлі на біржовому ринку та їх організаційна основа</i></p> <p>1. Організаційні засади біржі. 2. Види технологій біржової торгівлі. 3. Інтернет-трейдинг. 4. Організаційні засади електронної біржової торгівлі.</p>	1	2	2	-	22	24	<p>Основна: 3-6, 12</p> <p>Додаткова: 13-14, 19, 25</p>
<p>Тема 4. <i>Біржові товари, професійна діяльність на біржовому товарному ринку</i></p> <p>1. Поняття та види біржових товарів, вимоги до них. 2. Особливості біржової торгівлі аграрною продукцією. 3. Організований товарний ринок. 4. Провідні біржі з торгівлі аграрною продукцією.</p>	2	-	2	2	22	22	<p>Основна: 1-3, 5-9</p> <p>Додаткова: 14, 22, 24</p>
<p>Тема 5. <i>Економічні передумови та організаційні засади реалізації деривативних угод на біржовому ринку</i></p> <p>1. Економічна сутність деривативів. 2. Види деривативів. 3. Особливості обігу товарних деривативів на ринках аграрної продукції.</p>	-	2	2	-	22	24	<p>Основна: 1-3, 5-8, 11-12</p> <p>Додаткова: 13-15, 17-19, 22</p>
<p>Тема 6. <i>Хеджування та спекуляція при управлінні ціновими ризиками на ринку сільськогосподарської продукції</i></p> <p>1. Теорія хеджування ризиків. 2. Хеджувальні стратегії ф'ючерсами на біржовому ринку. 3. Хеджувальні стратегії опціонами на аграрні ф'ючерси. 4. Спекуляція та її роль у забезпеченні ліквідності біржової торгівлі на ринку сільськогосподарської продукції</p>	2	-	2	2	22	24	<p>Основна: 1-8, 11-12</p> <p>Додаткова: 13-14, 17, 19, 25</p>
Всього	6	8	12	6	132	136	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання	Кільк-ть годин	Методи навчання	Кіль-ть годин
ДРН 1. Досліджувати динаміку зміни ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Лекція, практичне заняття	4	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка презентацій	34
ДРН 2. Аналізувати отриману динаміку змін ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій в аграрному підприємстві.	Лекція, практичне заняття, обговорення актуальних питань	6	Опрацювання теоретичного матеріалу, підготовка есе	30
ДРН 3. Вміти економічно обґрунтувати доцільність управлінських рішень стратегічного й оперативного характеру.	Лекція, практичне заняття, дебати	4	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	34
ДРН 4. Визначати економічну ефективність та шляхи зниження логістичних витрат завдяки оперуванню біржовим каналом збуту продукції.	Лекція, практичне заняття	4	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань	34

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Презентація	5 балів / 5 %	Протягом семестру
2.	Есе	20 балів / 20 %	Протягом семестру
3.	РЗ 1 (розрахункове завдання)	25 балів / 25 %	До 7 тижня
4.	РЗ 2 (розрахункове завдання)	25 балів / 25 %	До 12 тижня
5.	Тестування	25 балів / 25 %	Протягом семестру

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Презентація	<1 балу	1-2 бали	3-4 бали	5 балів
	Завдання не виконано	Завдання виконано в обсязі до 5 робочих слайдів за навчальними матеріалами, окремі складові (назви елементів, висновки) відсутні	Виконано усі вимоги до завдання, але відсутні власні висновки	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, наведені власні висновки та пропозиції
Есе	<12 балів	12-14 балів	15-18 балів	19-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
РЗ 1	<10 балів	10-15 балів	16-20 балів	21-25 балів
	Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)	Хід виконання вірний, але наявні суттєві помилки, відповіді, в основному неправильні	Завдання виконано, але існують несуттєві помилки	Завдання повністю виконано. Помилки відсутні
РЗ 2	<10 балів	10-15 балів	15-20 балів	21-25 балів
	Завдання не виконано (методика та відповіді неправильні)	Хід виконання вірний, але відповіді, в основному неправильні	Завдання виконано, але існують несуттєві помилки	Завдання повністю виконано. Помилки відсутні

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в Google Forms	На кожному практичному занятті (вступний контроль)
3	Виконання завдань за допомогою додатку Microsoft Excel	Під час виконання практичних завдань
4	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 1 тижня після виконання
5	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації	Під час виконання завдання

5.3. Шкала оцінювання (підсумкова) – загальноприйнята для Університету:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою (при заліку)
90 – 100	зараховано
82-89	
75-81	
69-74	
60-68	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники:

1. Біржова справа: підруч. / за наук. ред. докт. екон. наук, проф. О. М. Сохацької. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 655 с.
2. Одарченко А. М., Сподар К. В., Лісніченко О. О. Біржова діяльність: опорний конспект лекцій. Харків : ХДУХТ, 2017. 95 с.
3. Пепа Т. В., Пішеніна Т. І., Лавринович В. В. Біржова діяльність : навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2016. 540 с.
4. Підгорний А. З., Самотоєнкова О. В. Методологія статистичного дослідження біржової діяльності: навчальний посібник. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 170 с.
5. Солодкий М. О. Біржовий товарний ринок: навч. посіб. Київ. ЦП «Компринт». 2015. 482 с.

6.1.2 Методичне забезпечення:

6. Біржова діяльність : навчально-методичний посібник / уклад.: С. В. Башлай, О. М. Ковбаса. Суми : СНАУ, 2021. 144 с.
7. Біржова діяльність на аграрному ринку : методичні рекомендації до практичних, семінарських занять для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання / укладач : О. М. Маслак. 2018. – 38 с.
8. Конспект лекцій з дисципліни «Біржова діяльність на аграрному ринку» для студентів 1 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальностей 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Магістр» всіх форм навчання / укладач : О. М. Маслак. 2018. – 58 с.

6.1.3 Інші джерела:

9. Белявцев М. І., Шестопалова Л. В. Інфраструктура товарного ринку. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 416 с.
10. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
11. Солодкий М. О., Резнік Н. П., Яворська В. О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник. Київ: ЦП Компринт, 2017. 450 с.
12. Солодкий М. О., Яворська В. О. Хеджування ф'ючерсами і опціонами: навч. посіб. Київ. ЦП «Компринт». 2018. 398 с.

6.2 Додаткові джерела

13. Аграрна біржа : Електронні торги та аукціони. URL : <https://agrex.gov.ua>.
14. Асоціація «Біржові та електронні майданчики». URL : <https://aeaer.com.ua>.
15. Бойченко Е. Г. Організація біржової діяльності в країнах ЄС та Великої Британії: порівняльно-правовий підхід. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 1(17). С. 3-16.
16. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. URL: <https://rada.gov.ua>.
17. Краснова М. Є. Сучасний стан світового ринку деривативів. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. С. 17-24.
18. Місце та роль товарних бірж як основних посередників в бізнесі. Суть брокерської діяльності на товарних біржах. 2016. URL : <http://agroua.net/economics/documents/category-143/doc-295>.
19. Новиков А. Практичне застосування біржових котирувань для цілей трансфертного ціноутворення. 2016. URL : <https://news.dtki.ua/taxation/profits-tax/41673>.
20. Про товарну біржу : закон України від 10.12.1991 № 1956-XII URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>.
21. Про цінні папери та фондовий ринок : закон України» від 23.02.2006 № 3480-IV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
22. Українська біржа. URL : <http://www.ux.ua>.
23. Урядовий портал. Єдиний портал веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.
24. Alex Plastun, Serhii Bashlai. Volatility explosions and price predictions: case of oil market. *Journal of Governance and Regulation*. Volume 6, Issue 2, 2017, P. 33-44. URL: https://doi.org/10.22495/jgr_v6_i2_p5.
25. Plastun, Alex, Ludmila Khomutenko, and Serhii Bashlai. 2022. Is There Any Witching in the Cryptocurrency Market? *Journal of Risk and Financial Management* 15, no. 2: 92. URL: <https://doi.org/10.3390/jrfm15020092>.